

DE DUISTERNIS HEEFT HET LICHT NIET OVERMEESTERD.

Preek in de Kerstnacht van 24 december 1989. Grote- of Sint Bavokerk te Haarlem.

door Jurjen Beumer.

Pleinen vol met mensen; week in week uit, de nadagen van de tachtiger jaren, een historische kerst: Warschau, Berlijn, Praag, Boedapest, Boekarest... Duizenden, tienduizenden, honderdduizenden... en zij roepen, zij schreeuwen, zij scanderen;

VREDE; LICHT ! LICHT! weg met al die duisternis ! wij willen MENSEN WORDEN en geen radertjes van een machine, geen verlengstukken van partijen of systemen. Dat willen we in Oost- Europa niet, maar ook hier in het Westen niet.

Het is deze roep om LICHT en VREDE die als een altijddurende kreet rond deze wereld wentelt. Het is deze hartekreet die ons mensen a.h.w. is ingeschapen: en vannacht in deze kerstnacht vieren we de geboorte van deze schreeuw om mens-wording:

!...

Verschijn ons, wij willen u zien.

Dat vrede kan, dat recht het haalt-
dat Gij God zijt, willen wij zien.

Zie uw ontelbare mensen,
hoe zij worden vernietigd
nog voor zij hebben geleefd.

Wees onze God - wie anders?
Niemand heeft ons een land beloofd
van recht en vrede, Gij wel.

En het is deze God die ons wil inschakelen, die geen God wil zijn zonder ons. Tot het uiterste gaat Hij om ons tot mensen te maken: tot het uiterste, tot vanavond in deze nacht:

Want U zult het met me eens zijn, dat we nog geen 'mensen' zijn. We zijn nog maar een klein eindje op weg. We proberen het wel, en we noemen ons ook wel zo 'mens', maar of we die naam helemaal echt verdienen? Nee, zegt de bijbel en zeggen met name de verhalen van vanavond: als je echt wilt weten wat mens-zijn is, wie DE mens is, volg dan die kleine Jezus van vanavond. Niet voor de sfeer van een avondje uit, maar integreer die leefwijze van Jezus in je eigen leven, dag in dag uit.

Vandaar, mens-WORDING! Ons levensprogramma is menswording. Mannen en vrouwen die echt die naam gaan verdienen, vrouwen geen slaafse volgers van mannen: mannen geen baasjes die alles menen te weten. Man-wording, vrouw-wording, we zijn nog onaf, we maken er samen nog maar al te vaak een chaos van, in het 'grote' leven van de maatschappij en het 'kleine' leven van alledag.

'Ik weet precies wat goed voor jullie is' zei Ceaucescu van Roemenie, 'doe maar wat ik zeg dan komen jullie vanzelf in het licht van de heilstaat': maar het zogenaamde 'licht' bracht duisternis en stapels lijken. De duisternis verkoopt zich als licht, dat is de truc! Herodes en Hitler tot en met de vele machthebbers nu zijn de grote experts van deze truc.

En dan wil ik nog niet eens spreken over het uitbundige licht van onze commercie: ook het centrum van Haarlem, een grote uitstalkast omlijst met kerstliedjes. 'Daar voel ik me zo ellendig bij' zei laatst iemand tegen mij, 'ik heb een kleine uitkering, ik kan niks kopen en mijn kinderenach, ik wou dat de kerst maar gauw voorbij was'.

Met name voor deze 'kleinen', bij hen ergens in het veld, weg van alle 'grote' dingen van het leven; bij armen en sloebers, daar is gebeurd wat eigenlijk geen mens echt gelooft. In deze nacht komt dat AAN HET LICHT. Vanavond vieren we het feest van de mens- wording. Want, 'de duisternis heeft het licht NIET weggevaagd' (Joh. 1:5). Dat is feest! Even is alle donkerte van deze wereld en mijzelf in lichterlaaie gezet, dat vieren we met kerst. Even is die duisternis gruwelijk in het hemd gezet. God zelf kwam er aan te pas. Toen haar schepping helemaal dreigde ten onder te gaan, toen Gods hoogste schepping, de mens, zo vals en gemeen werd, toen alle hoop de grond werd ingeboord, toen.... toen kon het niet meer!! 'Dan ik zelf maar', dacht God, 'wie a zegt moet ook b zeggen. Wie scheidt moet ook durven her-scheppen'. God werd mens (Joh. 1:14) omdat

wij het vertikten mens te worden. Vannacht in deze nacht wordt de duisternis ontmaskerd. Alle vuiligheid, alle geniep en geheimzinnigheid, alle onrecht: even is het aange-
raakt door het Licht, door Jezus zelf.

Want een kind is ons geboren
een zoon is ons gegeven. (Jesaja 9: 4,5)

Mensen van licht worden. Niet als een sprookje, maar in de werkelijkheid en rauwheid van alle dag. Jezus is gekomen om een begin te maken met het opruimen van al die
lelijke duisternis: geen wapentuig meer, geen miljoenen stervende mensen, geen bommen die verpest worden door ons gif. Of wij vanavond, morgen en overmorgen mee
willen doen! aan het projekt 'menswording' van Jezus, dat is de vraag in de kerstnacht. Niet omdat het moet, maar omdat het mag: wie Jezus probeert na te volgen, ook
straks als het moeilijk wordt in de lijdenstijd, die mens groeit en wordt!

Fiducie hebben in de weg van Jezus, daar wordt in de kerstnacht een begin mee gemaakt. Fiducie, vertrouwen: dat doet me denken aan dat verhaal van dominee Buskes dat
hij vertelt over een kollega van hem die een hoer op de wallen moet bezoeken. Ze is lid van zijn kerk; maar het gesprek vlot niet, seconden lijken uren. De blik van die
dominee valt opeens op een kruisbeeld van Jezus, ergens aan de muur. De prostituee ziet dat hij kijkt en ze haalt fel uit: 'Mag dat soms niet?' De dominee: 'Waarom zou het
niet mogen, ik vraag me alleen af waarom u het daar opgehangen hebt?' En opnieuw reageert ze fel: 'Omdat dat de enige kerel is, die ons nooit bedonderd heeft'. En feilloos
tekent ds. Buskes aan: 'Deze onbehouden belijdenis van een hoer is het kerstevangelie in een notedop. Het evangelie is niet voor vromen en fatsoenlijken, maar voor
zondaren. De hemel is voor wie niet deugen en voor zondaars is Jezus geboren en doodgegaan.'

En dit vertrouwen op die Ene, in die ene Weg dat is ook misschien wel het moeilijkste wat er is. Die overgave aan het Licht, wat zijn we daar bang voor. Wat zijn we bevreesd
voor nieuwe dingen, voor een andere, nieuwe wereld. Daarom staat er zo vaak in het evangelie: wees niet bevreesd. We zijn geneigd weg te lopen voor het licht.

Eerst moet daarom die angst weg; dan pas kan de boodschap van bevrijding verkondigd worden, dan pas kan Jezus geboren worden. Bange mensen zeggen altijd 'ja maar'
en komen geen stap verder. Bange mensen zeggen altijd 'als': als de trein maar rijdt, als het maar niet regent, als mijn kinderen later maar... Begrijpt u me goed. Ik ontken al
die angsten niet, ze zijn er: maar we moeten voorkomen dat ze geen duistere macht in onszelf en onze maatschappij worden, want dan kan Jezus ons niet meer bereiken
met zijn licht. Het is waar, we leven in een rusteloze, onzekere tijd: het jaar 2000 heeft een magische klank. Ik maak het mee in ons AanloopCentrum: mensen lopen
verdwaald, ook tientallen in Haarlem; de eenzaamheid verscheurt vele harten, ook misschien uw onzekere, bange hart. Wat kookt en kolkt daar niet, wat een wrakhout dat
vraagt om weggesleept te worden.

Begrijpt U, daarom schalt in de kerstnacht, toen en nu ook vanavond: wees niet bang, geloof in die ene lichtflits dwars door je hart. Geloof dat al die angsten, al die fobieën
ooit een tik van het licht hebben ontvangen. De duisternis heeft het licht NIET overmeesterd. Wees niet bang, 'ik ben bij je, 'Ik zal er voortaan altijd bij zijn', dat is Gods naam:
Immanuel, God-met- ons. Het maatschappelijke en persoonlijke grijpen steeds in elkaar over. Die kleine geschiedenis van licht en hoop, begonnen in de kerstnacht en straks
volop zichtbaar in het leven van Jezus zelf, wordt ook voelbaar in onze eigen harten. God is bij je als je huilt van verdriet. Jezus loopt naast je als je je kop kapotloopt tegen
de ongerijmdheden van je leven. De geest troost je en draagt je als je niet meer kunt. Echt waar, kerst is het feest van onze eigen menswording. Kind ons geboren, zoon ons
gegeven. Jezus, kom vanavond, kom nu, vul ons met uw liefde, maak MENSEN van ons.

En toen, toen ik even pauzeerde tijdens het maken van deze preek lag er opeens een briefje op mijn buro. Mijn dochter van tien schrijft erop: misschien iets voor jou pap,
voor je preek. En ze gaf me deze regels die ze ergens gevonden had:

Ik droomde eens en zie ik liep
aan 't strand bij lage tij.
Ik was daar niet alleen, want ook
de Heer liep aan mijn zij.
We liepen samen het leven door
en lieten in het zand,
een spoor van stappen, twee een twee;
de Heer liep aan mijn hand

Ik stopte en keek achter mij
en zag mijn levensloop,
in tijden van geluk en vreugd
van diepe smart en hoop.
Maar als ik goed het spoor bekeek,
zag ik langs heel de baan,
daar waar het juist het moeilijkst was,

maar een paar stappen staan...

Ik zei toen: 'Heer, waarom dan toch?'

Juist toen ik u nodig had,
juist toen ik zelf geen uitkomst zag
op het zwaarste deel van het pad..
(maar een paar stappen)

De Heer keek toen vol liefde' mij aan
en antwoordde op mijn vragen:
Mijn lieve kind, toen 't moeilijk was,
toen heb ik jou gedragen...'

IN DE KERSTNACHT.

Vannacht komen alle eeuwen
een ogenblik bij U aan.
Eeuwen van eeuwen geleden,
en die te gebeuren staan.

Vannacht komen alle levens
een ogenblik bij U aan.
Leven allang gegeven
en leven van nu af aan.

Zij komen, ontelbaar velen,
op muilieren of per trein,
in rijtuigen, op kamelen,
per autobus, luchtvaartlijn.

Zij komen langs alle wegen
en gaan in 't eind te voet
en lopen, de tijd ontstegen,
Uw ogen-blik tegemoet.

En vragen Uw kleine zegen.
Gij glimlacht. En alles is goed.

Harriet Laurey